

N.A. Meijer

Onwil of overmoed

Orthodontie als tandheelkundig specialisme

Samenvatting

Trefwoorden:

- Orthodontie
- Geschiedenis

Uit een orthodontiepraktijk te Deventer.

Datum van acceptatie:

3 oktober 2002.

Adres:

N.A. Meijer

Brink 24

7411 BS Deventer

Op 31 januari 1953, vijftig jaar geleden, werd de orthodontie als eerste tandheelkundig specialisme in Nederland erkend. Dit artikel beschrijft de ontwikkeling daar naar toe. Na de Tweede Wereldoorlog raakte de emancipatie van de tandarts in een stroomversnelling, in 1947 uitmondend in de academische status van de tandarts, die zich daarmee ook de alleenheerschappij op het gebied van de mond-zorg verwierf. Voor een specialisme op een deelgebied der tandheelkunde was geen plaats. Met nauw verholen tegenzin kwam het Hoofdbestuur van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde uiteindelijk enige jaren later tot de conclusie dat een specialisme onvermijdelijk was. De Groninger hoogleraar in de orthodontie K.G. Bijlstra (1905-1985) speelde als voorzitter van de subcommissie voor orthodontie hierin een belangrijke rol. Op 16 november 1953 registreerde de Specialisatie Commissie de eerste 15 orthodontisten.

MEIJER NA. Onwil of overmoed. Orthodontie als tandheelkundig specialisme. Ned Tijdschr Tandheelkd 2003; 110: 8-13.

Inleiding

Orthodontisten bestaan niet...

'Orthodontisten bestaan niet en dat moet zo blijven ook'. Onwil. Maar: beredeneerde onwil. Binnen het Hoofdbestuur van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (NMT) liep, eind jaren veertig, niet iedereen warm voor de gedachte om een deel der zo gekoesterde tandheelkunde uit handen te geven aan specialisten (Brugman, 1945). Het ging weliswaar maar om orthodontie, terra incognita der tandheelkunde bij uitstek, een landkaart met veel witte vlekken, maar toch... Meer dan een halve eeuw inspanning, pijn en moeite had het de Nederlandse tandartsen gekost om zich te ontworstelen aan het imago van jaarmarkt- en kermisvolk, of, op z'n best, tweederangs medici. Na lang soebatten, na lang, lang politiek gedraai was het in 1947 dan eindelijk zo ver: tandheelkunde kreeg bij wet de door de tandartsen zo begeerde academische status (Commissie van advies, 1947). Eindelijk erkenning! Het mocht, nee, het moest duidelijk zijn: voor tandheelkundige hulp in haar volle omvang diende men zich te richten tot de tandarts. Mondartsen, tandprothetici en wie weet wat voor andere onbekwame of onbevoegde, maar gedoogde knoeiers of halfknoeiers op tandheelkundig gebied waren door de wet voorgoed op dood spoor gemanoeuvreerd. De lang verlangde wijziging van de 'uitoefening der tandheelkunde' regelende wet maakte de weg vrij voor ontwikkeling en vooruitgang der tandheelkunde op wetenschappelijk en op praktisch gebied, dit alles ten gunste, niet alleen van de tandartsen, maar ook van de tandheelkundige zorg voor gans het volk... In dit gekoesterde zelfbeeld der tandartsen was geen plaats ingeruimd, kon geen plaats ingeruimd worden voor specialisten. Erkenning van orthodontie als tandheelkundig specialisme, uit te oefenen door orthodontisten, zou immers niets anders inhouden dan toegeven, dat de eigen kennis en kunde der tandartsen op een

deelgebied der tandheelkunde ontoereikend zouden zijn. Een pleidooi voor het erkennen van orthodontie als tandheelkundig specialisme moest in die tijd dan ook wel stuiten op groot, algemeen verzet. Het houden van zo'n pleidooi, door de Groningse hoogleraar orthodontie Bijlstra getuigde derhalve van een groot vermogen tot onafhankelijk denken en moed. Of was het overmoed?

Klaas G. Bijlstra

Voor een gering aantal orthodontist-specialisten een werkring...

Klaas G. Bijlstra (1905-1985) leek na zijn afstuderen als tandarts, in 1930, nu niet bepaald voorbestemd om op orthodontisch gebied in Nederland geschiedenis te gaan schrijven. Zijn theoretisch orthodontisch onderrecht ontving hij, zoals iedere voor de oorlog opgeleide tandarts, van de Utrechtse lector J.A.W. van Loon (1876-1940). Een stimulans om zich verder in de orthodontie te verdiepen was dat niet voor Bijlstra: Van Loon gaf – althans, zo ervoer Bijlstra dat – geestig college, maar zonder enige systematiek, 'hij sprak niet of nauwelijks over orthodontische apparatuur en toonde geen behandelresultaten'. Bovendien had de medicus Van Loon nogal zijn twijfels over de mogelijkheden om tandartsen orthodontische behandelingen te laten uitvoeren (wie op zijn tandartsexamen desgevraagd te kennen gaf zich later, in de eigen praktijk, met orthodontie te zullen gaan bezig houden, kon dat tegen zich gebruikt zien, herinnerde Bijlstra zich...). Een paar jaar na zijn afstuderen werd Bijlstra aangenomen als tandarts in een tandheelkundige ziekenfondskliniek in Hengelo, waar hem, samen met twee collegae, de zorg voor veertigduizend ziekenfondsverzekerden werd toevertrouwd. Veel ervaring in de aanpak van orthodontische problemen leverde hem dat niet op: het lokale ziekenfonds stond een keur aan behandelingen toe, behal-

ve orthodontie... (Bijlstra, 1985). Alle omstandigheden leken samen te spannen om Bijlstra voorgoed te bedelven onder de grote werkdruk van de dagelijkse praktijkvoering, ware het niet, dat de Tweede Wereldoorlog over ons land heen spoelde. Tijdens de oorlog bereidde een groep tandartsen rond de latere hoogleraar M. Hut zich voor op reorganisatie van de tandheelkunde en het tandheelkundig onderwijs, alles zou immers anders, beter worden na de oorlog. Na de oorlog bleek de overheid inderdaad plotseling welwillend te staan tegenover een – voor de oorlog tientallen jaren lang geblokkeerde – reorganisatie van de tandheelkunde. Niet alleen kreeg tandheelkunde de academische status, maar ook werd, naast Utrecht, een tweede tandheelkundige subfaculteit opgericht, in Groningen, met Hut als eerstbenoemde hoogleraar. Voor de leeropdracht in de orthodontie kwamen – de vooroorlogse tandheelkundige status-quo in ogenschouw nemend – in eerste instantie twee kandidaten in aanmerking: de voormalige assistent van Van Loon, J.A.C. Duyzings, een man met grote ambities en bewezen belangstelling voor de orthodontie en R.W. Broekman, Arnhems tandarts en erudiet publicist op het gebied van erfelijkheid en orthodontie. Duyzings ging voor de hoofdprijs: hij wilde zijn daags voor de oorlog overleden leermeester Van Loon opvolgen en rekende eigenlijk al min of meer op de leerstoel orthodontie in Neerlands tandheelkundige Alma Mater, Utrecht. Tegen zijn verwachting in werd hij echter gepasseerd (karakterkwesie?), wierp gegriefd het aanbod van de Groningse leerstoel en moest uiteindelijk, jaren later, genoegen nemen, met het hoogleraarschap aan de Universiteit van Amsterdam, als troostprijs... Broekman, in Duyzings' plaats gevraagd, had gehoopt op de leerstoel conserverende tandheelkunde in Utrecht en nam enigszins verbouwereerd genoegen met de leerstoel orthodontie... (Broekman, 1986).

De leerstoel orthodontie in Groningen bleef vacant. Een vriend van Bijlstra, werkzaam als assistent bij de hooggeleerde Hut, maakte deze attent op het bestaan van de Hengelose collega, die waarschijnlijk wel bereid zou zijn om in Groningen het orthodontische heft in handen te nemen. Bijlstra kreeg een universitaire betrekking aangeboden als conservator van de afdeling orthodontie, hetgeen hij accepteerde. Zijn benoeming tot lector volgde in 1948, en de benoeming tot hoogleraar in de orthodontie, of zoals hij het zelf noemde, 'dento-maxillaire orthopaedie', in 1949 (Anonymous, 1948; Anonymous, 1949). Zeker op het moment van zijn eerste benoeming had Bijlstra een handicap, waarvan hij zich terdege bewust was: in tegenstelling tot tandartsen als Duyzings had hij op het gebied van orthodontie geen autoriteit verlenend kennissurplus, hij had geen in het oog springende praktische of publicitaire wapenfeiten op zijn naam staan... Dat belemmerde hem echter niet zich – vooral op organisatorisch gebied – vol overtuiging in te zetten voor zijn vakgebied.

Aanvankelijk was Bijlstra daarbij de mening toegeedaan dat zijn taak lag in het zodanig opleiden van tandartsen, dat dezen 'de therapie van het merendeel van

Prof. K.G. Bijlstra (met dank aan archief DMO)

de gebitsanomalieën zelf in hun algemene praxis zullen en kunnen beoefenen, terwijl er daarnaast misschien voor een gering aantal orthodontist-specialisten een werkkring zal overblijven.' Allengs constateerde hij echter dat er vaak een onoverbrugbare kloof gaapte tussen de kennis en de vaardigheid van de behandelaar en de voor een orthodontisch probleem geëigende oplossing. Er was geen andere oplossing: orthodontie moest een specialisme worden... (Bijlstra, 1948).

Het Hoofdbestuur en de maatschappelijke verantwoordelijkheid

Gezondmaking van het Nederlandse volk...

Het Hoofdbestuur van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde zat, enkele jaren na afloop van de Tweede Wereldoorlog, met een probleem. Sinds 1941 was in ons land het door de bezetter opgelegde Ziekenfondsbesluit, naar Duits model, van kracht. Na de oorlog wenste de overheid dit besluit te herzien en te schoeien op Hollandsche leest. De overheid liet zich, zoals een democratische overheid betaamt, door vele belangengroepen van advies dienen.

Ook aan de NMT werd advies gevraagd over de mogelijke inhoud en vormgeving van de tandheelkundige hulp op nationaal niveau. Het Hoofdbestuur installeerde, zoals het een Hoofdbestuur onder dergelijke omstandigheden betaamt, een commissie, een 'Studiecommissie voor Sociale Tandheelkunde'. Die commissie postuleerde in 1947 de 'grondslagen van een rationeel plan tot gezondmaking van het Nederlandse volk, binnen het kader van de sociale gezondheidszorg' (NMT, 1947). Oogmerk van dit rapport was een wettelijk gegarandeerd tandheelkundig verstrek-

Prof. R.W. Broekman
(met dank aan archief
wijken prof. Broekman).

kingenpakket, zo uitgebreid als maar enigszins verdedigbaar was, te bewerkstelligen. Vanuit die optiek zou ook orthodontie deel moeten uitmaken van dat pakket. Er was maar één probleem: wie moest de orthodontische hulp gaan bieden? Van de tandartsen viel weinig te verwachten, dat was het Hoofdbestuur van de NMT wel duidelijk (Arnold, 1947). En orthodontisten? Die bestonden niet, althans, niet officieel. In werkelijkheid was de situatie al niet veel beter. Niet veel meer dan een tiental tandartsen hield zich in ons land op meer dan incidentele basis bezig met orthodontie. Het niveau waarop door deze tandartsen orthodontie werd bedreven, liep bovendien sterk uiteen: een enkeling had, al dan niet door kennismaking met de Amerikaanse state-of-the-art, de beschikking over het volledige arsenaal aan orthodontische behandelingsmethoden, de meesten waren goedbedoelende autodidacten, die weliswaar wonderen konden verrichten met uitneembare apparatuur, maar dan wel wonderen tot op een bepaald niveau...

Het Hoofdbestuur van de NMT wist dat zijn regeland en structurerend optreden gevergd werd om te komen tot een oplossing van het probleem dat hier zo levensgroot opdoemde. Het Hoofdbestuur deed, wat elk Hoofdbestuur doet, als het een probleem ziet opdoemen: het stelde een commissie in, de commissie 'tot bestudering en regeling van de specialismen in de tandheelkunde', met drie subcommissies, een voor 'tandheelkundige chirurgie', een voor 'paradentologie' en een voor orthodontie (Arnold, 1948). (Op het gebied van mondheelkunde en paradentologie tekende zich hetzelfde probleem af als op het gebied van de orthodontie.) De vraag aan de subcommissie orthodontie luidde: 'Is de instelling van het specialisme orthodontie wenselijk?' Beide hoogleraren orthodontie, Broekman uit Utrecht en Bijlstra uit Groningen zou verzocht worden in de subcommissie zitting te nemen. De keuze, of voor Broekman, of voor Bijlstra als voorzit-

ter van de subcommissie zou bepalend zijn voor de wijze waarop de vraag beantwoord zou worden, zo mocht verwacht worden. Immers, Broekman, Goethekenner en -bewonderaar, zweefde het beeld van de homo universalis voor ogen. Wetenschap moest leiden tot integratie van kennis en specialisatie werkte wat dat betreft contraproductief, dat leidde alleen maar tot fragmentatie van kennis. Broekman was dan ook een verklaard tegenstander van specialisatie in z'n algemeenheid en van het specialisme orthodontie in het bijzonder (Broekman, 1947). Bijlstra daarentegen was ervan overtuigd dat de ontwikkeling van het vakgebied orthodontie in ons land uitsluitend gewaarborgd zou zijn, indien een aantal tandartsen zich uitsluitend met het vakgebied zou gaan bezighouden, na een speciaal daarop gerichte opleiding, kortom, indien het werd verheven tot de status van specialisme... Broekman maakte zijn standpunt kenbaar en ruimde het veld, het Hoofdbestuur eigenlijk geen andere keuze latend dan het voorzitterschap van de subcommissie in handen te geven van Bijlstra.

Met de keuze van het Hoofdbestuur van de NMT voor Bijlstra als voorzitter van de subcommissie wist het Hoofdbestuur hoe de vraag beantwoord zou gaan worden en beantwoordde dus feitelijk zelf zijn eigen vraag...

De subcommissie

De wenselijkheid om een specialisme orthodontie officieel te erkennen...

Eind 1949 bracht de subcommissie verslag uit aan het Hoofdbestuur der NMT. Zoals te verwachten viel, beantwoordde de subcommissie 'de vraag of het wenselijk is dat de Maatschappij een orthodontisch specialisme als zodanig officieel zal erkennen' bevestigend. 'De [sub]commissie wil er de nadruk op leggen, dat hoewel zij in de toekomst erkenning van andere specialismen in de tandheelkunde niet uitgesloten acht, zij dit probleem wat de orthodontie aangaat, als het meest urgent beschouwt.' De subcommissie was zich wel bewust van het spanningsveld dat door de instelling van een specialisme opgeroepen zou worden binnen Neerlands tandheelkundige professie en achtte het dan ook noodzakelijk, dat 'wanneer de Maatschappij zou besluiten de orthodontie als specialisme te erkennen' 'aan de aanvragers om als orthodontisch-specialist te worden erkend, bepaalde nauwkeurig omschreven eisen en voorwaarden' zouden worden gesteld. Een orthodontisch specialist zou een speciaal op orthodontie toegespitste opleiding moeten volgen. Een Orthodontische Specialisten- en Registratiecommissie (OSC) zou er moeten komen, suggereerde de subcommissie, om de strikte regels, waarmee het specialisme omkleed zou moeten worden, toe te passen en te handhaven, om te bepalen wie zich specialist mocht noemen en wie niet. Wie niet aan de door de subcommissie gestelde criteria voldeed, zou niet 'op enigerlei wijze, door aankondigingen van welke aard dan ook' de

indruk mogen wekken, orthodontisch gespecialiseerd te zijn. Duidelijkheid, dat was belangrijk. Voorkomen moest worden dat het specialisme bevolkt zou gaan worden door allerlei zichzelf-op-de-borst-kloppers met onduidelijke kwaliteiten. De subcommissie begreep maar al te goed dat de mogelijke instelling van een specialisme bij menig tandarts-algemeen practicus de angst opriep te zullen leiden tot afbreuk aan zijn almacht op tandheelkundig gebied, voorwaar, een onverkropbare gedachte. Derhalve haastte de subcommissie zich te stellen dat het een en ander vanzelfsprekend geregeld zou moeten worden 'zonder dat daarbij aan de algemene bevoegdheid van de tandarts enige afbreuk zou mogen worden gedaan'. Maar: de erkenning van het specialisme orthodontie was onvermijdelijk... (Bijlsma, 1949).

Het Hoofdbestuur en het onvermijdelijke

Het specialisme orthodontie, ontwikkeld uit de drang der professie...

De grote voortvarendheid waarmee Bijlstra te werk ging, maakte het Hoofdbestuur der NMT toch wat huisverig. Natuurlijk had men zich, al voor de subcommissie haar verslag indiende, gerealiseerd, dat 'het specialisme (orthodontie) zich ontwikkelt uit de drang der professie'. Men wenste de ogen niet te sluiten voor de realiteit en die realiteit was, dat 'zich op het ogenblik een specialisme (ontwikkelt) en wel in de orthodontie'. Tegelijkertijd echter ontstond binnen het Hoofdbestuur de vrees dat mede door eigen toedoen ontwikkelingen in gang gezet waren, die in toenemende mate buiten de eigen invloedssfeer zouden vallen en uiteindelijk door onrust, tweespalt of oproer onder de leden der NMT, afbreuk zouden doen aan de tandheelkundige stand. De eenheid diende bewaard te blijven, hoe dan ook. En de grip van het Hoofdbestuur op de gang van zaken ook...

Een Orthodontische Specialisten- en Registratiecommissie (OSC) als toegangspoort tot het specialisme, best, daarin wilde het Hoofdbestuur wel meegaan, maar dan wel zo samengesteld, dat vertegenwoordigers van het Hoofdbestuur daarin de meerderheid zouden vormen en niet de vertegenwoordigers der specialisten, want 'orthodontie is toch een deel van het geheel en over dat gedeelte van het geheel kun je toch niet alleen een deel laten beslissen' (Arnold, 1950).

Allengs verloor het Hoofdbestuur echter zijn schroom, 'geen van de collega's uit de algemene praktijk zal durven ontkennen, dat orthodontie een specialisme is', taak der NMT was het om 'ordenend op te treden, eisen te stellen, te registreren en te controleren'. Het Hoofdbestuur voegde de daad bij het woord: Bijlstra's subcommissie werd aangevuld met drie door het Hoofdbestuur uitgekozen algemeen practici en werd omgedoopt tot Specialistencommissie. Deze commissie kreeg de opdracht om in samenspraak met de Commissie voor Beroepsethiek (de NMT en de bureaucratie...) een voorstel tot aanvulling van het Huishoudelijk

Reglement der NMT voor te bereiden, dat erkenning van tandheelkundige specialisten mogelijk zou maken. In het begin van het jaar 1952 presenteerden beide commissies hun gezamenlijk voorstel aan het Hoofdbestuur: 'van de specialisten' en 'van de specialistenregistratie' (Arnold, 1951).

Het Huishoudelijk Reglement

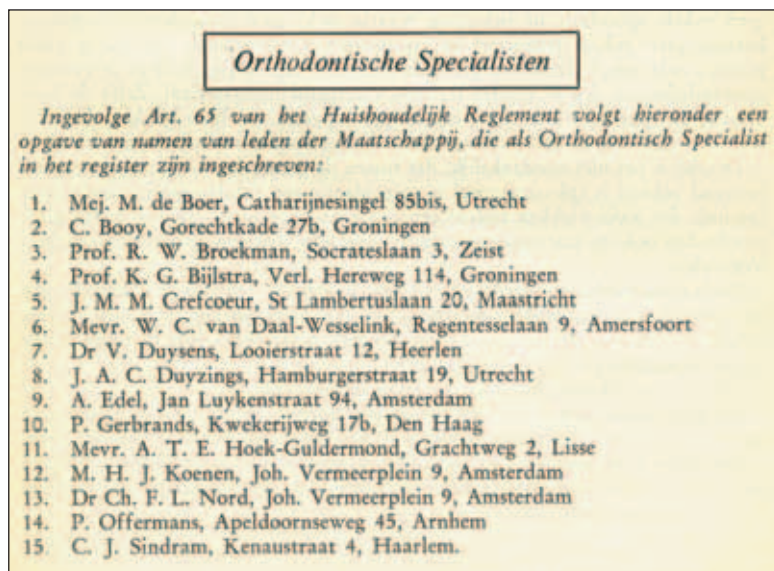
Inzake de specialisten en de specialistenregistratie...

J. Sanders Ezn. was een heer in driedelig maatkostuum met gouden horlogeketting, een man met een uitstraling van trots en onkreukbaarheid, iemand, die al tientallen jaren boegbeeld was van de NMT Commissie voor Beroepsethiek en als zodanig pal stond voor 'verheffing van den tandheelkundigen stand'. Bovendien was hij iemand met grote invloed binnen het Hoofdbestuur der NMT en tevens degene die van mening was, dat orthodontisten niet bestonden en dat dat maar beter zo kon blijven ook. Hij had zich, in de voorbereidende besprekingen met de kordate Bijlstra, zijns ondanks laten overrompelen. Bijlstra ging inmiddels al regionale NMT-bijeenkomsten langs, om leden in den lande te overtuigen van de louter positieve gevolgen van erkenning van het specialisme orthodontie (met wisselend succes, overigens) (Bijlstra, 1985). Het ging Sanders allemaal net even iets te snel. Kort voordat het Hoofdbestuur tijdens de Algemene Ledenvergadering het voorstel van Bijlstra en hem aan de leden ter stemming zou aanbieden, trok Sanders, door twijfel en vrees overmand, zijn steun aan het voorstel in. Het Hoofdbestuur, dat niet zonder Sanders' instemming durfde opereren trok het voorstel in...

Na uitgebreide wijziging van de redactie van het voorstel door Sanders zelf, wist het Hoofdbestuur zich verzekerd van diens steun. Op 27 september 1952 werd

J. Sanders Ezn (bron: Gedenkboek 1914-1939, NMT).

De oorspronkelijke lijst van de vijftien geregistreerde orthodontisten, gepubliceerd in het Mededelingenblad van de NMT (1954).

het voorstel 'inzake de specialismen en de specialistenregistratie' door de Algemene Ledenvergadering der NMT met 'grote meerderheid van stemmen' aanvaard, 'naar aanleiding waarvan het Huishoudelijk Reglement dienovereenkomstig werd gewijzigd en aangevuld'. Artikel 51 van het Huishoudelijk Reglement luidde nu: 'Het Hoofdbestuur besluit omtrent erkenning van een specialisme telkenmale, wanneer een daartoe strekkend verzoek van drie of meer leden tot hem wordt gericht. Het verzoek is alleen ontvankelijk, wanneer het gedaan wordt door leden, die het betreffende onderdeel der tandheelkunde als specialist uitoefenen. Een beslissing omtrent het verzoek wordt niet genomen dan na ingewonnen advies der Specialisatie Commissie' (Arnold, 1952).

Orthodontie, een specialisme

Zaterdag, 31 januari 1953...

Op zaterdag, 31 januari 1953 kwam bij het Hoofdbestuur het schriftelijke verzoek ter tafel van De Boer, Booy, Duysens, Duyzings, Koenen, Nord en Offermans om tot erkenning van orthodontie als tandheelkundig specialisme over te gaan, waartoe het Hoofdbestuur 'zonder discussie' besloot (Arnold, 1953).

Orthodontisten

De eersten, vijftien in getal...

Voor 31 januari 1953 was het voor velen aantrekkelijk geweest zich als specialist te afficheren. Wie zichzelf in een bepaald onderdeel der tandheelkunde vaardiger achtte dan zijn buurman, kende zichzelf het predikaat 'specialist' toe. Er was, had Bijlstra geconstateerd, dan ook een wildgroei geweest van het aantal collega's dat zichzelf zo'n brevet van extra bekwaamheid toekende. Nu was dat plotseling anders. Wie verder als specialist door het leven wilde, kon zich door de - in het Huishoudelijk Reglement omschreven - Specialisatie Com-

missie van de NMT als specialist-orthodontist laten registreren, maar dat had dan wel als directe consequentie, dat men zich in de uitoefening van zijn beroep uitsluitend tot de orthodontie zou beperken. En wie kon en wilde dat... Het aantal 'specialisten' smolt dan ook als sneeuw voor de zon. Slechts voor een enkeling vormde deze bepaling geen enkel bezwaar, voor mannen met ooit klinkende namen als Nord, Koenen en Duyzings, die al jaren uitsluitend als orthodontist werkzaam waren. Zij wisten zich, dankzij hun meer dan lokale faam, verzekerd van een renderende praktijkvoering. Maar voor de meesten gold dat niet, registratie als specialist bood een heel onzeker perspectief... Zelfs de Utrechtse hoogleraar orthodontie Broekman had zo z'n twijfels over de economische haalbaarheid van een zuiver orthodontische praktijkvoering en vroeg dispensatie aan, permissie om naast orthodontie ook andere tandheelkundige activiteiten te mogen blijven ontplooiën (Arnold, 1953). Bijlstra, voorzitter van de Specialisatie Commissie, weigerde resoluut, het accepteren van 'halfspecialisten', van allerlei vage tussenvormen tussen algemeen practicus en specialist zou uiteindelijk schade berokkenen aan beiden. Na de toezegging dat de uitsluitende beperking tot orthodontie bij wijze van overgangsmaatregel pas na drie jaar volledig gerealiseerd diende te zijn, haalde Broekman bakzeil...

Uiteindelijk registreerde de Specialisatie Commissie op 16 november 1953 de eerste orthodontisten, vijftien in getal (Sindram, 1953). Orthodontisten, een onzekere toekomst tegemoet...

Literatuur

- ANONYMOUS. Benoeming lector te Groningen. Tijdschr Tandheelk 1948; 55: 321.
- ANONYMOUS. Groningse Universiteit. Tijdschr Tandheelk 1949; 56: 8.
- ARNOLD GThER. Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde. Stenografisch verslag van het verhandelde in de 10de Hoofdbestuursvergadering (na de bevrijding) op vrijdag 27 en zaterdag 28 juni 1947 in Hotel 'Esplanade' te Utrecht.
- ARNOLD GThER. Stenografisch verslag van de 13e Hoofdbestuursvergadering der Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde gehouden in aansluiten (sic) aan de Algemene Vergadering, op zaterdag 21 februari 1948, in het restaurant 'Esplanade' te Utrecht (Archief NMT). Persoonlijke mededeling d.d. 4 januari 1985.
- ARNOLD GThER. Nederlandsche Maatschappij tbd. Tandheelkunde. Kort Verslag van de hoofdbestuursvergadering, gehouden in de Nieuwe of Littéraire Sociëteit te Den Haag op zaterdag 11 febr. 1950. Nederlandsche Maatschappij tbd. Tandheelkunde (Archief NMT).
- ARNOLD GThER. Woordelijk verslag van de 36e H.B. vergadering op 21 en 22 december 1951, Den Haag (Archief NMT).
- ARNOLD GThER. Jaarverslag van de secretaris-penningmeester over het verenigingsjaar 1952 (Archief NMT).
- ARNOLD GThER. Notulen van de 42e Hoofdbestuursvergadering, gehouden op vrijdag 30 en zaterdag 31 januari 1953 in het Bureau der Maatschappij, A. Goekooplaan 1, 's-Gravenhage (Archief NMT).
- BIJLSTRA KG. De ontwikkeling van de diagnostiek in de dento-maxillaire orthopaedie. Openbare les gehouden bij de aanvaarding van het lectoraat in de dento-maxillaire orthopaedie aan de Rijksuniversiteit te Groningen op 2 oktober 1948. J.B. Wolters, Groningen, Batavia, 1948.
- BIJLSTRA KG. Rapport van de orthodontische sub-commissie van de specialistencommissie inzake het orthodontisch specialisme (d.d. 28 december 1949) (Archief NMT).

- BIJLSTRA KG. Persoonlijke mededeling d.d. 4 januari 1985.
- BROEKMAN RW. Persoonlijke mededeling, 1986.
- BROEKMAN RW. De tandheelkunde en de moderne wetenschappen. Tijdschr Tandheelkd 1947; 54: 284–291.
- BRUGMAN. Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde. Steno-analytisch verslag van het verhandelde in de Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag 22 september 1945 in Hotel Suisse, Kalverstraat 22/26, Amsterdam.
- COMMISSIE VAN ADVIES. Wijziging in 1947 van de Wet op de uitoefening der Tandheelkunst van 1876 naar aanleiding van het 'Rapport van de commissie van advies inzake de opleiding van de tandartsen' (commissie onder voorzitterschap van Jhr. Mr. C.J.A. de Ranitz) dd. 2 april 1946. (Archief NMT)
- NEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER TANDHEELKUNDE - NMT. Studiecommissie voor de sociale tandheelkunde van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde. Grondslagen van een rationeel plan tot gezondmaking van het Nederlandse volk binnen het kader van de sociale gezondheidszorg 1947 (Archief NMT).
- NMT. Orthodontische specialisten. Mededelingenblad 1954; 9: 73.
- NMT. Gedenkboek 1914-1939. Samengesteld ter gelegenheid van het 25-jarig julileum van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde. Utrecht: G.J. & D. Tholen, 1939.
- SINDRAM CJ. Verslag van de Specialisatiecommissie van 16 november 1953 (Archief NMT).

Unwillingness or overconfidence. Orthodontics as a dental specialty

January 31st 1953, fifty years ago, orthodontics was the first dental specialty to be recognized in The Netherlands. This article describes the development to this. After the Second World War the dentist emancipated rapidly and dentistry became an academic profession in 1947. At that time the dentist was assumed to have knowledge of every field in dentistry and for orthodontics as a specialty there was no role to play. A few years later the Board of the Dutch Dental Association had to conclude – with some distaste - that a specialty in orthodontics was inevitable. As the chairman of the subcommittee for orthodontics the Groningen professor of orthodontics K.G. Bijlstra (1905-1985) had an important role in this process. November 16th, 1953 the first fifteen orthodontists were registered in The Netherlands.

Summary

Key words:

- Orthodontics
- History